

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

Rostlinná výroba a Cross Compliance

Příprava na kontrolu ČÍŽP

Podklady pro školení

Říjen 2013

Asociace
soukromého zemědělství ČR

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Souhrn kontrolních podkladů	3
3. Poškození krajinných prvků	4
4. Nedovolené kácení dřevin	4
5. Zabíjení ptáků	5
6. Poškození předmětu ochrany EVL	5
7. Ochrana ovzduší	5
8. Ochrana vod.....	6
8.1 Povolení k odběru povrchové nebo podzemní vody.....	6
8.2 Povolení k vypouštění odpadních vod.....	7
9. Odpady.....	7

1. Úvod

S kontrolní činností dozorových orgánů působících v resortu zemědělství se v průběhu podnikání setkal pravděpodobně každý z Vás. Tento materiál vznikl za jednoduchým účelem:

- poskytnout přehled, co která dozorová organizace kontroluje a proč,
- vytvořit návod, jak se na kontrolu vhodně připravit.

Příprava materiálů se váže k projektu „Rostlinná výroba a Cross Compliance“. Z toho důvodu se budeme věnovat jen těm dozorovým organizacím, které kontrolují v této oblasti. Pro přehled jsou jimi tyto orgány státní správy:

- Státní zemědělský intervenční fond (SZIF),
- **Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP),**
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)¹,
- Státní rostlinolékařská správa (SRS)¹,
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI).

Tento materiál se věnuje kontrolám prováděným ČIŽP. ČIŽP byla z počátku kontrol cross compliance (CC) velmi obávanou kontrolní organizací, neboť svou působností spadá do resortu životního prostředí, nikoliv zemědělství, což se odráželo na způsobu prováděných kontrol. Z toho důvodu byla převedena pravomoc ke kontrole ochrany podzemních vod na ÚKZÚZ. Faktem zůstává, že s ČIŽP se zemědělec setká i při kontrolách, které se zemědělskými dotacemi nesoúvisí. Namátkou je to „boom“ z minulé sezony zpracování hodnocení ekologické újmy, nebo z počátku roku pravomoc vyjadřovat stanovisko k letecké aplikaci postřiků. S pracovníky ČIŽP se můžete setkat i při kontrolách v oblastech jako je ochrana ovzduší, ochrana vod, obecná ochrana přírody nebo odpadová problematika.

ČIŽP vykonává v rámci CC kontroly v oblasti:

- **ochrany ptáků** – kontroly se vztahují na všechny žadatele plošných dotací (SMR 1),
- **ochrany evropsky významných lokality (EVL)** – kontroly se vztahují pouze na žadatele o dotace, kteří hospodaří v EVL vyhlášených v rámci soustavy Natura 2000 (SMR 5).

2. Souhrn kontrolních podkladů

	Předmět kontroly	Papírový podklad	Skutečnost na místě
CC	Poškození krajinných prvků (SMR 1/1)	ne	ano
	Kácení dřevin (SMR 1/2)	Povolení OOP ke kácení dřevin	ano
	Zabíjení ptáků (SMR 1/3)	ne	ano
	Poškození EVL (SMR 5/1)	ne	ano

Tabulka 1 – Přehled kontrolních podkladů

¹ Od 1. 1. 2014 dojde ke sloučení ÚKZÚZ a SRS do jedné kontrolní organizace.

3. Poškození krajinných prvků

Kontrolní otázka: Nedošlo k poškození nebo zničení významného krajinného prvku vodní tok a niva nebo registrovaného krajinného prvku mokřad a stepní trávník?²

Co je klíčové při kontrole:

- Stav vodních toků a údolních niv, nebo mokřadů a stepních trávníků, které jsou registrovány jako významné krajinné prvky³ a nacházejí se v blízkosti obhospodařovaných pozemků.
- Za porušení se považuje zejména zasypání nebo úprava koryt vodních toků, poškození koryt vodních toků pastvou, odvodňování travních porostů v údolních nivách, ničení nebo zrušení travních porostů v údolních nivách, vyřezávání nebo odstraňování břehových porostů.

4. Nedovolené kácení dřevin

Kontrolní otázka: Nedošlo k poškození nebo zničení dřevin rostoucích mimo les, včetně dřevin rostoucích na pozemcích v okolí obhospodařovaných ploch, v rozporu se zákonem?²

Co je klíčové při kontrole:

- Mít v případě zásahů do dřevin na obhospodařovaných pozemcích povolení orgánu ochrany přírody (OOP).
- Povolení se nevyžaduje pro kácení dřevin s obvodem kmene do 80 cm (měřeno ve výšce 130 cm nad zemí) a pro zapojené porosty dřevin, pokud celková plocha kácených zapojených porostů dřevin nepřesahuje 40 m². Rovněž se nevyžaduje pro dřeviny rostoucí v zahradách. Pozor! U stromů ve stromořadí⁴ se povolení vyžaduje vždy bez ohledu na obvod kmene.
- Povolení není třeba pro dřeviny, které závažně a bezprostředně ohrožují zdraví, život nebo hrozí-li škoda značného rozsahu (kácení z těchto důvodů musí být do 15 dní od provedení oznámeno OOP).
- Povolení není třeba pro kácení dřevin z důvodů pěstebních, při provádění výchovné probírky porostů, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních. V těchto případech je povolení nahrazeno oznámením nejméně 15 dní před zamýšleným kácením.
- Za poškození krajinného prvku není považováno udržování krajinného prvku v jeho hranicích (zaštípnutí šlahounů keřů, likvidace náletů apod.), poškození vegetace na krajinném prvku způsobené běžnou, nedestruktivní pastvou nebo divokou zvěří.

² Znění kontrolního požadavku upraveno na základě připravované novely s předpokládanou platností od roku 2014.

³ Rozhodnutí o registraci významného krajinného prvku vydává orgán ochrany přírody. Účastníkem řízení je vlastník dotčeného pozemku. Rozhodnutí o registraci se oznamuje rovněž nájemci dotčeného pozemku, územně příslušnému stavebnímu úřadu a obci.

⁴ Stromořadí dle zemědělského zákona je min. 5 stromů v linii s pravidelně se opakujícími prvky, dle ochrannářského zákona je to však min. 10 stromů s pravidelnými rozestupy.

Nejčastější chyby:

- Likvidace vzrostlého náletu, kdy dřeviny přesahují stanovené rozměry, bez povolení.

5. Zabíjení ptáků

Kontrolní otázka: Nedošlo k úmyslnému usmrcení ptáků jakýmkoliv způsobem, k úmyslnému poškozování hnízd a vajec vedoucí k jejich zničení nebo odstraňování, k úmyslnému vyrušování vybraných druhů ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat?

Co je klíčové při kontrole:

- Při zemědělské činnosti buďte vnímaví k výskytu hnízdišť ptáků v krajině (např. čejky na zamokřených lokalitách na orné půdě). Neničte úmyslně hnízda a nezabíjejte ptáky.
- Snažte se dodržovat preventivní postupy např. sekání pozemku od jedné strany ke druhé nebo od středu k okrajům.
- V případě vymezení hnízdní lokality (je oznámeno dopisem) na vašich pozemcích dbejte pokynů k ochraně lokalit (např. dočasné vynechání lokality z obhospodařování) vydaných OOP.

6. Poškození předmětu ochrany EVL

Kontrolní otázka: Nedochozí k poškození předmětu ochrany evropsky významné lokality (EVL)?

Co je klíčové při kontrole:

- Zjistěte si, zda je na vašich pozemcích vymezená EVL (např. v LPIS), co je předmětem ochrany (např. přes www.nature.cz) a zda některá ze zemědělských činností tento předmět ochrany ohrožuje.
- V případě nejistoty konzultujte prováděné činnosti s OOP.

Nejčastější chyby:

- Nevědomost, že se na pozemcích nachází EVL a z toho vyplývající neúmyslné poškození předmětu ochrany.

7. Ochrana ovzduší

Rozsáhlá oblast ochrany ovzduší je upravena zákonem č. 201/2012 Sb. Zemědělská činnost patří mezi činnosti znečišťující ovzduší zejména produkcí amoniaku. Níže je uveden stručný návod, jak zjistit, zda se Vás týkají omezení stanovená zákonem.

- Zjistěte si, zda Váš provoz spadá mezi vyjmenované zdroje znečišťování⁵, tj. **patříte mezi chovatele hospodářských zvířat, jejichž roční emise amoniaku je nad 5 t včetně.**
- Patří-li Váš provoz mezi vyjmenované zdroje znečištění, máte povinnost požádat příslušný krajský úřad o **povolení k provozu**. Součástí žádosti o povolení k provozu je **provozní řád**⁶. Náležitosti provozního řádu stanovuje vyhláška č. 415/2012 Sb.

⁵ Do roku 2012 byly zdroje rozděleny na malé (do 5 t NH₃), střední (5–10 t NH₃) a velké (nad 10 t NH₃).

⁶ Plány zásad správné zemědělské praxe u stacionárního zdroje znečišťování ovzduší schválené podle zákona č. 86/2002 Sb., se považují za provozní řády podle nového zákona č. 201/2012 Sb.

- Ostatní požadavky zákona o ochraně ovzduší (měření emisí, vedení provozní evidence, poplatky) se na chovy hospodářských zvířat nevztahují.
- Pro výpočet emisí amoniaku použijte metodický pokyn MŽP k zařazování chovů hospodářských zvířat. Platí několik základních pravidel:
 - Pro účely zařazení zdroje znečišťování musíte použít projektované kapacity jednotlivých stájí, nikoliv skutečný nebo průměrný stav dobytka.
 - Pokud podnik nemá stáj a zvířata jsou celoročně na pastvině, vypočítává se projektovaný výkon pomocí emisního faktoru (EF) pro pastviny, tzn. počet zvířat x EF pro pastvu.
 - Pokud jsou zvířata část roku ve stáji a část roku na pastvě, počítá se projektovaný výkon poměrem počtu měsíců, po které jsou zvířata ve stáji a na pastvině. Opět musíte použít maximální počet zvířat, na který jsou stáje projektovány.
 - V případě, že máte v objektu farmy několik stájí, je nutno emise amoniaku sčítat. Pokud chováte zvířata v různých místně oddělených střediscích, tyto kapacity se nesčítají.
 - Provozovatel chovu hospodářských zvířat musí vždy při výpočtu emisí amoniaku, započítávat dílčí emisní faktory pro sklady (hnojiště, jímky) a dílčí emisní faktory pro zapravení exkrementů do půdy (aplikace) i v případě, kdy exkrementy hospodářských zvířat (hnůj, kejda apod.) předává pro uskladnění nebo aplikaci další oprávněné osobě, přičemž se nezohledňují účinky využívaných snižujících technologií.

8. Ochrana vod

Rozsáhlá oblast ochrany vod je upravena zákonem č. 254/2001 Sb. Zemědělství se přímo dotýká problematika závadných látek, která je začleněna i do kontrol cross compliance. Závadné látky rozebíráme podrobně v materiálu věnovanému kontrolám prováděným ÚKZÚZ. Níže jsou krátce rozebrány dva tematické celky týkající se odběru povrchových/podzemních vod a nakládání s odpadními vodami.

8.1 Povolení k odběru povrchové nebo podzemní vody

- Povolení k odběru povrchových vod musíte mít vždy, pokud vodu odebíráte technickým zařízením (např. čerpadlem). Povolení vydá, na základě žádosti, vodoprávní úřad⁷. Povolení k nakládání s vodami se vydává na omezenou dobu.
- Pro odběr podzemních vod pro účely podnikatelské činnosti (např. napájení dobytka) musíte mít platné povolení k odběru vod podzemních, tzn. i ze studní vybudovaných před rokem 1955.
- **Odběry povrchových vod** nejsou zpoplatněny, pokud je odebíráno množství do 500 m³ měsíčně (6000 m³ ročně). Pokud máte povolení na zpoplatněné množství, musíte dále:
 - měřit množství odebíraných vod,
 - 1x měsíčně (k 25. dni následujícího měsíce) písemně nahlásit správci toku množství odebrané povrchové vody v uplynulém měsíci,
 - platit správci toku (nebo správci povodí) za odebranou vodu.

⁷ Nejčastěji obecní úřad s rozšířenou působností – odbor životního prostředí.

- **Odběry podzemních vod** nejsou zpoplatněny, pokud je odebíráno množství do 500 m³ měsíčně (6000 m³ ročně). Pokud máte povolení na zpoplatněné množství, musíte dále:
 - měřit množství odebrané vody,
 - zpracovat zálohové hlášení a do 15. 10. ho podat na ČIŽP,
 - zpracovat poplatkové přiznání a do 15. 2. následujícího roku ho podat na ČIŽP,
 - platit zálohy a vyrovnat případné nedoplatky.

8.2 Povolení k vypouštění odpadních vod

K vypouštění odpadních vod do vod povrchových musíte:

- mít povolení vodoprávního úřadu,
- měřit množství vypouštěné odpadní vody v četnosti stanovené v povolení.

Pokud se čistírna odpadních vod se povoluje stavebním povolením ve stavebním řízení a vydává se pro ni povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových⁸ podle § 8 vodního zákona, pak také musíte:

- odebírat vzorky vypouštěné odpadní vody v četnosti a v ukazatelích tak, jak to uložil úřad v povolení,
- odebírat vzorky vypouštěné vody na místě, které určil úřad v povolení (zpravidla revizní šachta těsně za čistírnou nebo za zemním filtrem),
- předkládat výsledky měření vodoprávnímu úřadu, který vydal povolení a správci vodního toku způsobem a v četnosti tak, jak je stanoveno v povolení.

Pokud překročí množství vypouštěné odpadní vody 100 000 m³, nebo pokud odpadní voda přesáhne stanovené limity, máte další povinnosti:

- zpracovat zálohové hlášení a do 15. 10. ho podat na ČIŽP,
- zpracovat poplatkové přiznání a do 15. 2. ho podat na ČIŽP,
- vyplnit a zaslat hlášení správci povodí,
- zaplatit zálohy a vyrovnat případné nedoplatky.

9. Odpady

Rozsáhlá oblast v rámci odpadového hospodářství je upravena zákonem č. 185/2001 Sb. Odpady pochopitelně vznikají i při zemědělské činnosti. Základní souhrn povinností producentů odpadů je uveden níže.

⁸ Dle ustanovení § 15a vodního zákona lze některé ČOV pouze ohlásit a povolení k vypouštění se nevydává – podle ustanovení § 59 odst. 1 písm. k) vodního zákona vzniká povinnost provádět prostřednictvím oprávněné osoby 1x za 2 roky revizi ČOV a výsledky předávat vodoprávnímu úřadu.

	Množství	Povinnost
Produkce ostatních odpadů	Vždy	Vedení evidence o odpadech
	Nad 100 t	Hlášení o produkci odpadů
Produkce nebezpečných odpadů	Vždy	Vedení evidence o odpadech
	Vždy	Identifikační list nebezpečného odpadu
	Vždy	Souhlas k nakládání s nebezpečným odpadem
	Vždy	Evidence při přepravě nebezpečného odpadu
	Nad 100 kg	Hlášení o produkci odpadů
	Nad 100 t/2 roky	Odpadový hospodář

Tabulka 2 – Souhrn „papírových“ povinností ze zákona o odpadech

Pokud při Vaší činnosti vznikají nějaké odpady⁹, pak jste povinni:

- dodržovat hierarchii nakládání s odpady:
 - předcházet vzniku odpadů,
 - připravit odpady k opětovnému použití,
 - recyklovat odpady,
 - jinak využívat odpady (například energetické využití),
 - odstraňovat odpady,
- zařadit odpad podle Katalogu odpadů:
 - šestimístní katalogová čísla druhů odpadů – první dvojčíslí je skupina odpadů (01 až 20, zemědělské odpady jsou 02), druhé dvojčíslí je podskupina odpadů, třetí dvojčíslí druh odpadu.
- zařadit odpad podle kategorie:
 - nebezpečné odpady se označují „N“, ostatní odpady se označují „O“. Nebezpečné odpady jsou v Katalogu odpadů označeny hvězdičkou.
- shromažďovat odpady podle druhů a kategorií:
 - pozor na mísení nebezpečného odpadu s ostatním odpadem (hadry od olejů v koši na komunální odpad).
- zabezpečit odpady před znehodnocením, odcizením nebo únikem,
- kontrolovat vliv nakládání s odpady na okolí,
- platit poplatky za ukládání odpadů na skládky:
 - poplatek se skládá ze dvou složek – základní složka za uložení odpadu (500 Kč/t za komunální a ostatní odpad, 1700 Kč/t za nebezpečný odpad) a riziková složka, která se přičte k základní v případě uložení NO (4500 Kč/t).
- ověřit, zda osoba, které odpad předáváte, je osobou oprávněnou k převzetí konkrétního předávaného odpadu:
 - Oprávněnost firmy lze ověřit na krajském úřadě. Pozor – dopravce odpadu není oprávněnou osobou dle zákona a za odpad odpovídá jen pod dobu jeho přepravy. Nejvhodnější je uzavřít smlouvu se subjektem, který je současně

⁹ Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v Katalogu odpadů (příloha č. 1 vyhlášky č. 381/2001 Sb.)

oprávněnou osobou i dopravcem. Přílohou smlouvy by měly být aktuální doklady oprávněné osoby k převzetí odpadu (např. rozhodnutí KÚ).

- vést evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi:
 - Evidence se vede za každý druh odpadu a samostatnou provozovnu zvlášť a uchovává se 5 let.
- každoročně zasílat hlášení o produkci odpadů, pokud produkuje nad 100 t ostatního odpadu ročně:
 - Hlášení se podává pouze elektronicky přes portál ISPOP, a to do 15. 2. kalendářního roku.

Pokud při Vaší činnosti vznikají nebezpečné odpady¹⁰, pak jste povinni:

- mít souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady (NO):
 - Souhlas k nakládání do 100 t udělují obce s rozšířenou působností, nad 100 t krajský úřad. Dejte pozor, na jaké NO Vám byl souhlas udělen, s jinými NO nesmíte nakládat!
- správně označit nebezpečný odpad:
 - u odpadů s nebezpečnou vlastností kódem dle přílohy č. 2 zákona o odpadech a grafickým symbolem, popřípadě symboly pro silniční dopravu ADR nebo železniční dopravu RID,
 - nebezpečné odpady jiné než výše uvedené nápisem „nebezpečný odpad“,
 - nádoba na shromažďování NO musí být označena katalogovým číslem odpadu, názvem a jménem osoby zodpovědné za shromažďování. Nádoba musí být odlišená (barevně, tvarově, popisem) od jiných nádob na odpady a musí být chráněna před povětrnostními vlivy.
- zpracovat identifikační list nebezpečného odpadu,
- při přepravě nebezpečného odpadu vyplnit evidenční list:
 - Evidenční list vyplňuje původce a příjemce. Příjemce odpadu zasílá evidenční list o přepravě NO s potvrzením o převzetí odesílateli a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle místa zahájení a ukončení přepravy. Odesílatel odpadu zasílá potvrzený evidenční list obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle místa zahájení přepravy do 10 dnů od zahájení přepravy. Doklady je nutno uchovávat 5 let.
- každoročně zasílat hlášení o produkci odpadů, pokud produkuje nad 100 kg nebezpečného odpadu ročně:
 - Hlášení se podává pouze elektronicky přes portál ISPOP, a to do 15. 2. kalendářního roku.
- zajistit nakládání s odpady prostřednictvím odpadového hospodáře, pokud jste v posledních dvou letech nakládali s více než 100 t nebezpečného odpadu za rok.

¹⁰ Nebezpečný odpad je odpad vykazující jednu nebo více vlastností uvedených v příloze č. 2 zákona o odpadech; označuje se kódy H1 až H15 např. dráždivost (H4), škodlivost zdraví (H5), schopnost uvolňovat nebezpečné látky do životního prostředí při nebo po odstraňování (H15).